

ר' עובדיה מברטנורא

ואף על גב דינקי מתתאי, וכאן יש היכר גדול שרוח זו זרועה צפון ודרום, ורוח זו זרועה מזרח ומערב, אבל בין זרע האמצעי לזרעוני הרוחות אין היכר, ואי מקרבי הוי עירבוב, הילכך צריך הרחק כדי יניקה: שנאמר כי כארץ תוציא צמחה. תוציא חד, צמחה חד, זרועיה תרי, תצמיח חד, הרי חמשה. וששה טפחים ליכא למילף מקרא, אלא קים להו לרבנן דה' זרעונים בששה טפחים לא ינקי הרוחות מן האמצעי, ולא האמצעי מן הרוחות, דשעור יניקת כל זרע טפח ומחצה, הילכך כי רמיז לקרא חמשה זרעונים בערוגה בת ששה טפחים קאמר. ובמסכת כלאים פירשתי הלכות ערוגה ופרטותיה ודקדוקיה וכאן קצרתי: ג שהיא טמאה. דיום השלישי אכתי לא מסרחא שכבת זרע וראויה לקלוט ולהיות ולד נוצר ממנה, וקרינן בה שכבת זרע הראוי להזריע: לשלשת ימים.

מהזוויות, שיש להניח בכל זווית טפח על טפח פנוי, ואחד באמצע הערוגה, במרחק של שלושה טפחים משאר הזרעונים, ואין בזה איסור כלאיים? שנאמר: "כי בארץ תוציא (1) צמחה (2), וכגנה זרועיה (3, 4) תצמיח (5)" הרי כאן חמישה זרעונים, ומדייקין זרעה לא נאמר אלא זרועיה בלשון רבים, ומיעוט רבים שניים:

משנה ג

מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי לשימושה שהיא טמאה כלומר, כל עוד לא עברו שלושה ימים מהתשמיש ופלטה - טמאה כדין הנוגעת בשכבת זרע? שנאמר (שמות יט, טו): "היו נכונים לשלשת ימים" מכאן שבמשך שלושת הימים הראשונים לשימושה היא טמאה¹⁰¹.

מנין שמרחיצין את המילה - מה המקור להיות לחמם מים ולרחוץ את התינוק הנימול ביום השלישי למילתו, שחל להיות בשבת? שנאמר באנשי שכם שמלו (בראשית לד, כה): "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים" מכאן שהיום השלישי הוא יום מסוכן לנימול¹⁰².

דהקפיד הכתוב על טמאי קרי במתן תורה, לכך הפרישן שלשה ימים ולא חש אם יפליטו אח"כ ביום רביעי להפרשה, דמסריח ואינו ראוי להזריע. ופסק ההלכה שהפולטת ביום השלישי טהורה, ומתניתין משבשתא היא, ותני מנין לפולטת ש"ז ביום השלישי שהיא טהורה שנאמר היו נכונים לשלשת ימים, ולשלשת ימים דאמר קרא היינו ליום השלישי, דביום שלישי להפרשה נתנה תורה. אי נמי לא משבשתא היא אלא [רבנן דר'] אליעזר בן עזריה היא, דסבירא [להו] הפולטת ביום השלישי טמאה, ולית הלכתא [כותיהו]: מנין שמרחיצין וכו'. אפילו בחמין שהוחמו בשבת, דאף

ביאורים והרחבות

101. פירוש: אשה ששימשה עם בעלה ופלטה שכבת זרע, כל זמן שהזרע ראוי להיקלט ולהיות עובר נוצר ממנו, האשה טמאה בפליטתו. משנתנו מלמדת שבמשך שלשת הימים הראשונים לאחר ששימשה עם בעלה, כל פליטת זרע מטמאה אותה, אבל אם תפלוט לאחר שלושה ימים הרי הזרע נפסד ואינו ראוי עוד להיקלט ואינה טמאה.

102. נחלקו הפוסקים האם מרחיצים דוקא ביום השלישי למילה שהכאבים מתגברים בו ביותר, אבל לא בשני הימים הראשונים, או שכוונת המשנה שאפילו ביום השלישי למילתו מרחיצים אותו, וכל שכן בשני הימים הראשונים.

מַנִּין שְׁקוּשְׁרֵין לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית - רצועה של צמר אדום, **בְּרֹאשׁ שְׁעֵיר הַמִּשְׁתַּלַּח** לעזאזל ביום הכיפורים? **שְׁנֵאמַר** (ישעיה א, יח): **"אִם יְהִי חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים - כְּשֶׁלַּג יִלְבִּינוּ"** החטא המתכפר נמשל לשני שצבעו אדום, ההופך ללבן כשלג¹⁰³:

משנה ד

מַנִּין לְסִיכָה בשמן **שְׁהִיא נַחֲשֶׁבֶת כְּשֵׁתִיָּה** ואסורה **בְּיוֹם הַכְּפֹרִים? אַף עַל פִּי שְׁאִין רְאִיָּה לְדָבָר מִן הַמִּקְרָא, יֵשׁ זִכָּר לְדָבָר, שְׁנֵאמַר** (תהלים קט, יח): **"וְתִבְאָ כַּמּוֹיִם בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֹן בְּעֵצְמוֹתָיו"**, הרי שהושוותה סיכת שמן לשתיית מים:

משנה ה

הַמוֹצִיא עֵצִים - שיעורם הוא **כְּדֵי לְבִשֵׁל** בהם **בִּיצָה קְלָה** דהיינו כגרוגרת מביצת תרנגולת שבישולה קל, והיא טרופה בשמן ונתונה על אילפס שכבר חם.
הַמוֹצִיא תְּבַלִּין - שיעורם הוא **כְּדֵי לְתַבֵּל** בהם **בִּיצָה קְלָה; וּמִצְטָרְפִין** כל מיני תבלים **זֶה עִם**

זֶה לשיעור הוצאה, שכולם נועדו להטעים את התבשיל.

המוציא **קְלִיפֵי אֲגוּזִים**, או **קְלִיפֵי רְמוֹנִים**, או **אִיסְטִים** - עשב שעושים ממנו צבע כחול **וּפּוּאָה** - שרשי עשב שמפיקים מהם צבע אדום, כל אלו שיעורם **כְּדֵי לְצִבּוֹעַ בָּהֶן בְּגָד קָטָן בְּסֻבָּכָה** - חתיכת בד התפורה ברשת שהנשים נותנות על ראשן.

ביאורים והרחבות

103. שנינו ביומא (ד, ב): "קשר (הכהן הגדול) לשון של זהורית בראש שער המשתלח", והמשלחו לעזאזל כשהגיע עימו לצוק "מה היה עושה? חולק לשון של זהורית, חציו קשר בסלע וחציו קשר בין שתי קרניו, ודחפו לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד" (שם ו, ו), וכשהיה דוחפו למטה היה הלשון מלבין, ויודעים שנתכפרו עוונותיהם.

גרסינן בגמרא (פט, ב): כשנים, כשני מיבעי ליה (דומיא "כשלג")? אמר רבי יצחק: אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו כשלג ילבינו.

ר' עובדיה מברטנורא

ביום ג' מסוכן הוא, וכל שכן ראשון ושני. והמים חמין מחזיקין לגוף התינוק ומבריאין אותו: לשון של זהורית. כמין לשון של צמר אדום, היו קושרין חציו בראש השעיר המשתלח לעזאזל וחציו בצוק, וכשהיה דוחה השעיר למטה היה הלשון שהוא מלבין ויודעין שנתכפרו עונותיהם: ד מנין לסיכה שהיא כשתיה. לא כשתיה ממש לחיובי עלה כרת, אלא שהיא אסורה: ה ביצה קלה. ביצת תרנגולת שהיא קלה לבשל יותר מכל שאר ביצים, ולא כדי לבשל כולה אלא כגרוגרת ממנה, טרופה ונתונה באלפס: ומצטרפין. כל מיני תבלין זה עם זה: אסטיס. ג"ל בלשון ערבי, וצבעו דומה לתכלת: ופואה. שרשי עשב שצובעין בהם אדום, ובערבי אלפ"ה: בסבכה. בראש הסבכה שעשויה כקליעה